

UMOWY ZAWIERANE W ZWIĄZKU Z REALIZACJĄ ZAMÓWIEŃ O PODSTAWOWYM ZNACZENIU DLA BEZPIECZEŃSTWA PAŃSTWA (TZW. USTAWA OFFSETOWA)

Komentarz

redakcja naukowa Hubert Królikowski

Joanna Bogdańska, Martyna Jessa-Filipowicz
Jarosław Kruk, Hubert Królikowski, Michał Marciniak

KOMENTARZE PRAKTYCZNE

UMOWY ZAWIERANE W ZWIĄZKU Z REALIZACJĄ ZAMÓWIEŃ O PODSTAWOWYM ZNACZENIU DLA BEZPIECZEŃSTWA PAŃSTWA (TZW. USTAWA OFFSETOWA)

Komentarz

redakcja naukowa Hubert Królikowski

Joanna Bogdańska, Martyna Jessa-Filipowicz
Jarosław Kruk, Hubert Królikowski, Michał Marciniak

KOMENTARZE PRAKTYCZNE

Stan prawny na 23 czerwca 2025 r.

Recenzent

Dr hab. Aneta Nowakowska-Krystman, Uniwersytet Vizja

Wydawca

Dagna Kordyasz

Redaktor prowadzący

Joanna Tchorek

Opracowanie redakcyjne

Joanna Barcz-Puchalska

Projekt okładek serii

Wojtek Janikowski, Przemek Dębowski

Poszczególne komentarze do artykułów napisali:

Joanna Bogdańska – art. 15–25

Martyna Jessa-Filipowicz – art. 26–31, 35–38

Jarosław Kruk – art. 7–14, 34

Hubert Królikowski – art. 1–5

Hubert Królikowski, Martyna Jessa-Filipowicz – art. 6

ponadto

Hubert Królikowski – *Krótkie wprowadzenie do problematyki offsetu*

Michał Marciniak – *Rola agencji uzbrojenia przy zawieraniu umów offsetowych*

prawolubni

Ta książka jest wspólnym dziełem twórcy i wydawcy. Prosimy, byś przestrzegał przysługujących im praw. Książkę możesz udostępnić osobom bliskim lub osobiście znanym, ale nie publikuj jej w internecie. Jeśli cytujesz fragmenty, nie zmieniaj ich treści i koniecznie zaznacz, czyje to dzieło. A jeśli musisz skopiować część, rób to jedynie na użytek osobisty.

Szanujmy prawo i własność

Więcej na www.legalnakultura.pl

Polska Izba Książki

© Copyright by Wolters Kluwer Polska Sp. z o.o., 2025

Wolters Kluwer Polska Sp. z o.o.

Dział Praw Autorskich

01-208 Warszawa, ul. Przyokopowa 33

tel. +48 728 313 462, e-mail: PL-ksiazki@wolterskluwer.com

księgarnia internetowa www.profinfo.pl

SPIS TREŚCI

Wykaz skrótów	9
Krótkie wprowadzenie do problematyki offsetu	11
Rola Agencji Uzbrojenia przy zawieraniu umów offsetowych	19
Ustawa z dnia 26 czerwca 2014 r. o niektórych umowach zawieranych w związku z realizacją zamówień o podstawowym znaczeniu dla bezpieczeństwa państwa	25
Rozdział 1. Przepisy ogólne	27
Art. 1. [Przedmiot ustawy]	27
Art. 2. [Definicje]	29
Art. 3. [Obowiązek zawarcia umowy offsetowej]	42
Art. 4. [Jawność umowy offsetowej]	44
Art. 5. [Wartość umowy offsetowej]	45
Art. 6. [Okoliczności wyłączające udział w postępowaniu o zawarcie umowy offsetowej]	46
Rozdział 2. Zawarcie umowy offsetowej	55
Art. 7. [Negocjacje i zawarcie umowy]	55
Art. 8. [Założenia do oferty offsetowej]	62
Art. 9. [Negocjacje z jednym zagranicznym dostawcą]	71
Art. 10. [Zmiana umowy dostawy]	71
Art. 11. [Ocena ofert offsetowych]	72
Art. 12. [Oferta offsetowa]	74
Art. 13. [Zaliczenie zobowiązania offsetowego na poczet umowy offsetowej]	79
Art. 14. [Okres wykonania i forma umowy offsetowej]	83

Rozdział 3. Treść i wykonanie umowy offsetowej	84
Art. 15. [Treść umowy offsetowej]	84
Art. 16. [Sprawozdanie z wykonania zobowiązań offsetowych]	86
Art. 17. [Kontrola]	88
Art. 18. [Protokół kontroli]	91
Art. 19. [Stwierdzenie wykonania zobowiązania offsetowego]	93
Art. 20. [Zabezpieczenie należytego wykonania umowy offsetowej]	95
Art. 21. [Zmiana offsetu]	97
Art. 22. [Prawo właściwe]	99
Art. 23. [Wygaśnięcie umowy offsetowej. Kary umowne]	99
Art. 24. [Odpowiedzialność konsorcjum]	102
Art. 25. [Odpowiedzialność zagranicznego dostawcy]	105
Rozdział 4. Komitet Offsetowy	107
Art. 26. [Skład i regulamin Komitetu Offsetowego]	107
Art. 27. [Zadania Komitetu Offsetowego]	110
Rozdział 5. Nadzór nad wykonywaniem umów offsetowych	112
Art. 28. [Nadzór]	112
Art. 29. [Wejście w życie umowy offsetowej]	113
Art. 30. [Sprawozdanie z wykonania zobowiązań offsetowych]	114
Art. 31. [Wyłączenie stosowania przepisów]	115
Rozdział 6. Przepisy zmieniające	117
Art. 32.	117
Art. 33.	117
Rozdział 7. Przepisy przejściowe i końcowe	118
Art. 34. [Umowy offsetowe zawarte przed wejściem w życie ustawy]	118
Art. 35. [Komitet do Spraw Umów Offsetowych]	119
Art. 36. [Roczne sprawozdanie z wykonania zobowiązań offsetowych]	120
Art. 37. [Przepis derogacyjny]	121
Art. 38. [Wejście w życie ustawy]	122

Bibliografia	123
O autorach	127

WYKAZ SKRÓTÓW

Akty prawne

k.c.	–	ustawa z 23.04.1964 r. – Kodeks cywilny (Dz.U. z 2024 r. poz. 1061 ze zm.)
k.k.	–	ustawa z 6.06.1997 r. – Kodeks karny (Dz.U. z 2025 r. poz. 383)
k.s.h.	–	ustawa z 15.09.2000 r. – Kodeks spółek handlowych (Dz.U. z 2024 r. poz. 18 ze zm.)
ustawa offsetowa	–	ustawa z 26.06.2014 r. o niektórych umowach zawieranych w związku z realizacją zamówień o podstawowym znaczeniu dla bezpieczeństwa państwa (Dz.U. z 2022 r. poz. 1218)
TFUE	–	Traktat o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (wersja skonsolidowana Dz.Urz. UE C 202 z 2016 r., s. 47)
TWE	–	Traktat ustanawiający Wspólnotę Europejską (Dz.Urz. UE C 321E z 2006 r., s. 37)

Inne skróty

AU	–	Agencja Uzbrojenia
EDA	–	European Defence Agency (Europejska Agencja Obrony)
IWsp SZ	–	Inspektorat Wsparcia Sił Zbrojnych

KE	–	Komisja Europejska
LEX	–	System Informacji Prawnej LEX
SA	–	sąd apelacyjny
SN	–	Sąd Najwyższy
SZ	–	Sił Zbrojne
UE	–	Unia Europejska
WE	–	Wspólnota Europejska

KRÓTKIE WPROWADZENIE DO PROBLEMATYKI OFFSETU

Offset (z ang. wyrównanie, kompensata) – czyli forma nakłonienia do nawiązania bliższych relacji gospodarczych przy okazji zakupów uzbrojenia oraz sprzętu wojskowego dokonywanych poza granicami państwa.

W praktyce relacji gospodarczych istnieją różne formy regulowania należności i zobowiązań pieniężnych z tytułu obrotu handlowego, usługowego, kapitałowego i świadczeń jednostronnych (nieodpłatnych) powstałych między podmiotami znajdującymi się w różnych krajach. Rozliczenia mogą być dokonywane w dwojaki sposób:

- bez udziału pieniądza,
- z wykorzystaniem pieniądza przekazywanego sprzedającemu przez kupującego.

Rozliczenia odbywające się bez udziału pieniądza przybierają formę kompensat towarowych. Ogólnie rozróżnia się dwa rodzaje dwustronnych kompensat towarowych:

- kompensatę całościową,
- kompensatę częściową.

Kompensata całościowa polega na tym, że dwa podmioty gospodarcze dokonują u siebie wzajemnie zakupów na taką samą kwotę. Ten rodzaj kompensaty może przybrać następujące formy:

- barteru,
- transakcji równoległych.

Offset jest narzędziem, który wykorzystuje mechanizmy kompensaty i transakcji równoległych. Nie jest jednak wprost transakcją kompensacyjną, równoległą czy barterową. Offset jest specyficzną i złożoną formą praktyki rozszerzania współpracy gospodarczej, naukowej i innej przy okazji zakupów uzbrojenia i sprzętu wojskowego, która jest stosowana w międzynarodowej praktyce wymiany handlowej. Specyficzną, gdyż dotyczy handlu uzbrojeniem i sprzętem wojskowym, czasem też innych dziedzin ważnych dla bezpieczeństwa narodowego nabywcy, np. energetyki jądrowej. Złożoną, gdyż umowy offsetowe są zawierane na styku polityki bezpieczeństwa narodowego, polityki gospodarczej, biznesu i w pewnym zakresie polityki zagranicznej.

W teorii handlu międzynarodowego nie istnieje powszechnie zaakceptowana systematyzacja pojęć dotyczących transakcji offsetowych. Powodem tego są występujące różnice natury prawnej, technicznej, zwyczajowej i kulturowej. Oprócz typowych i powszechnie znanych transakcji typu eksport czy import występuje cała gama transakcji specyficznych – związanych z różnymi formami rozliczeń pomiędzy stronami. Pozwalają one stronom dokonywać transakcji pomimo ograniczeń wynikających z przepisów Światowej Organizacji Handlu (WTO), a dawniej z Układu Ogólnego w sprawie Taryf Celnych i Handlu (GATT).

Idea offsetu w przypadku rozliczeń dotyczących handlu bronią i uzbrojeniem wojskowym wynika też z faktu, że co prawda badania i rozwój zaawansowanych systemów uzbrojenia są bardzo drogie, ale są też platformą stymulującą rozwój wielu dziedzin. Można tutaj przywołać analogię do programów eksploracji przestrzeni kosmicznej, które generują znaczne koszty, ale są źródłem wielu innowacji, patentów i wynalazków, poszerzają też horyzonty nauki. Podobnie programy zbrojeniowe przyczyniają się do m.in.:

- generowania rozwoju badań naukowych;

- powstania nowych technologii, które znajdują zastosowanie w wielu dziedzinach;
- powstawania nowych i zachowywania dotychczasowych miejsc pracy;
- zrekompensowania pieniędzy wydanych ze skarbu państwa, co prawda nie wprost do budżetu, ale bezpośrednio do gospodarki.

Tak więc zastosowanie praktyczne idei offsetu ma umożliwić choć częściowe odzyskanie środków wydanych na zagraniczne uzbrojenie i inny sprzęt wojskowy, ułatwić zmniejszenie dystansu technicznego, uzyskanie możliwości do prowadzenia obsługi oraz remontów zakupionego sprzętu własnymi siłami, podniesienie konkurencyjności wybranych sektorów gospodarki (częściej konkretnych podmiotów) – co przy rozsądnie prowadzonej, w dłuższej perspektywie, polityce jest korzystne dla przemysłowego potencjału obronnego oraz dla samych sił zbrojnych. W niektórych państwach offset był czynnikiem, który pozwolił na rozpoczęcie działalności przez narodowy przemysł obronny pomimo braku jakichkolwiek tradycji i zaplecza, czyli od podstaw. W ten właśnie sposób offset został wykorzystany przez Arabię Saudyjską oraz Zjednoczone Emiraty Arabskie¹.

To wszystko powoduje, że offset jest nie tylko zagadnieniem ekonomicznym, rozliczeniem międzynarodowym, dwustronną współpracą gospodarczą i naukową, ale jest też zagadnieniem politycznym.

Od końca lat 90. XX w. offset był wpisany w polską politykę bezpieczeństwa narodowego zarówno w jej aspektach przemysłowych, jak i ekonomicznych. Wtedy została uchwalona ustawa z 10.09.1999 r. o niektórych umowach kompensacyjnych zawieranych w związku z umowami dostaw na potrzeby obronności i bezpieczeństwa państwa², często skróto nazywana „ustawą offsetową”³.

¹ G. Anderson, *Mixed successes for Audi and UAE offsets*, „Jane’s Defence Weekly”, 7.10.2009 r., s. 22–23.

² Dz.U. z 2013 r. poz. 716, nie obowiązuje.

³ Ustawa ta była nowelizowana kilkakrotnie: 20.03.2002 r. oraz 7.06.2002 r., następnie 8.12.2006 r. i kolejny raz 10.09.2009 r. Celem nowelizacji ustawy w 2002 r. – kiedy były